

Memo

Aan: Gemeenteraad

Cc:

Van: College van B&W

Datum 15 oktober 2020

Zaaknr: 158113

Onderwerp: Een half jaar Covid-19 in Oude IJsselstreek

Ruim een half jaar geleden kondigde het kabinet de intelligente lockdown aan vanwege het coronavirus (Covid-19). Sindsdien houdt het coronavirus ons in zijn greep. Doen wat nodig is, (proportioneel handelen) en het waarborgen van de legitimiteit van ons handelen. Dat is wat centraal staat in onze aanpak van de coronacrisis.

Bovendien kenmerkt onze aanpak van de coronacrisis zich door een persoonlijke en menselijke benadering en communicatie. We verliezen daarbij 'de bedoeling' niet uit het oog. En we zien dat het werkt, voor zover we er invloed op kunnen uitoefenen.

Deze crisis heeft veel impact op iedereen. Vanuit de monitor brede welvaart zien we dat het al gaat schuren op het subjectief welzijn (geluk), huisvesting (woontevredenheid) en sociale contacten (zie bijlage 1). Hoe langer het duurt, hoe meer het gaat schuren en wringen. Uiteraard blijven we alert, houden we een vinger aan de pols. Zeker nu we in de tweede golf zijn aanbeland.

Via verschillende raadsmemo's heeft Burgemeester Otwin van Dijk u op de hoogte gehouden van de stand van zaken en de genomen maatregelen tijdens de crisis. U heeft ook regelmatig een update ontvangen van de voorzitter van de VNOG. Met deze memo informeren we u hoe we de afgelopen maanden als college zijn omgegaan met corona.

Huidige stand van zaken

Het aantal besmettingen stijgt weer voor fors de laatste weken. In het hele land. Op 13 oktober heeft het kabinet opnieuw stevige maatregelen afgekondigd waarmee we in een gedeeltelijke lockdown zijn gekomen. **Ook heeft het kabinet gevraagd niet de randen op te zoeken van de maatregelen.** Het is nodig om het aantal besmettingen terug te dringen. Het is een flinke stap terug, met alle (extra) gevolgen voor onze ondernemers, organisaties en inwoners van dien.

Sinds de uitbraak van COVID-19 in Nederland en het afkondigen van de intelligente lockdown in maart is in heel Nederland opgeschaald naar het niveau GRIP 4 van de crisisbeheersing. Een aantal bevoegdheden in de crisisbeheersing wordt daarin overgedragen aan de voorzitter van de veiligheidsregio. Op dit moment is nog steeds GRIP 4 van kracht. Er is sinds maart nog niet afgeschaald.

In de afgelopen maanden hebben we gezien dat de focus qua onderwerpen gedurende de crisis voor de gemeente verandert. Van het noodpakket voor ondernemers en zzp-ers, de handhaving van de intelligente lockdown maatregelen naar de afwegingen rondom de vergunningverlening aan evenementen en het indammen van het virus. Een crisissituatie als deze vergt vaak snel schakelen. Het kabinet neemt besluiten, de veiligheidsregio past daarop de noodverordening aan, waarop de gemeente handelt. Communicatie blijft voortdurend onze aandacht vragen: zowel via onze eigen gemeentelijke kanalen (waarbij de website centraal staat in de communicatie), rechtstreeks vanuit de burgemeester maar ook 1 op 1 van onze collega's naar onze inwoners, ondernemers, verenigingen of organisatoren van evenementen.

Onze uitgangspunten en handelingskader

De uitzonderlijke situatie, vraagt ons op een andere manier na te denken over hoe om te gaan met de situatie. We hebben hier handvatten voor gezocht, op basis waarvan we zo goed mogelijk onze afwegingen kunnen maken rondom corona-vraagstukken; in balans tussen effect, geld en regels.

Dit heeft geleid tot een aantal uitgangspunten:

- Gezondheid en veiligheid staan voorop. Deze aspecten worden bij ieder besluit afgewogen. Wat betekent de maatregel/ besluit voor de gezondheid en de veiligheid.?
- We kijken naar wat er mogelijk is, vanuit de bedoeling, binnen de richtlijnen van het RIVM, het rijk en de VNOG (waaronder de noodverordening).
- We nemen adviezen van GGD, politie en brandweer mee bij het treffen van maatregelen en nemen van besluiten; op verzoek sluiten zij ook aan bij het GBT.
- We vertrouwen erop dat onze inwoners de regels respecteren (je doet het samen en voor elkaar), maar zijn niet naïef.

De noodverordening(en) van de Veiligheidsregio Noord en Oost Gelderland (VNOG) zijn hierbij een belangrijke inhoudelijke leidraad (regels). Als college leggen we de voorschriften van deze verordeningen zo uit, dat we de 'ruimte' benutten die het biedt. Dit om zo veel als mogelijk recht te doen aan de verschillende initiatieven en goede bedoelingen van inwoners, verenigingen en ondernemers. Dit is uitgewerkt in een handelingskader waarin we 5 uitgangspunten hebben geformuleerd:

1. werken vanuit de bedoeling
2. meewerken waar mogelijk aan initiatieven (we kiezen ervoor om aan de voorkant mee te denken en adviseren)
3. handhaven op excessen
4. beschermen en behouden van banen
5. zingeving en maatschappelijke verbondenheid

Drie fasen

In onze aanpak sluiten we aan bij de drie fasen die de provincie ook hanteert in haar aanpak van COVID-19 (acute fase, overbruggingsfase en herstelfase). De provincie kijkt hierbij vooral naar de maatschappelijke opgaven zoals ze in hun coalitieprogramma hebben benoemd. Hoe wij als Oude IJsselstreek omgaan met de drie fasen lichten we hieronder toe.

Fase 1: Acute fase (tot 1 juni 2020)

Wat zien we in deze fase?

In deze fase ging het vooral om het bieden van hulp: om de meest urgent ontstane situaties (rondom inkomensderving) op te pakken en de effecten van de lockdown te verzachten. We zagen vooral bij horeca, evenementen, toerisme en midden- en kleinbedrijf veel onzekerheid. De horeca, buurthuizen, dagrecreatie en toeristische sector kregen in deze beginperiode direct al flinke klappen. In de detailhandel kregen met name de non-food winkels, die het al moeilijk hadden (kleding, schoenen, etc), de grootste tegenslagen. De weekmarkten en lokale winkels als bakker, slager, groenteboer, landwinkels en fietsenzaak kregen voldoende aanloop. Ook zagen we veel samenwerkingen en creatieve oplossingen, zoals bijvoorbeeld een bezorgservice vanuit verschillende winkels of het aanbieden van afhaalmaaltijden. In de industrie zagen we grote verschillen; toeleveranciers (van bijvoorbeeld tussenproducten) werden afhankelijk van de stokkende toevoer en van de eindproducent. Van veel flexwerkers werd het contract niet verlengd. Deze mensen konden echter grotendeels weer terecht bij de bedrijven met eindproducten; deze liepen door of kregen juist meer vraag.

Er kwamen met name generieke maatregelen; vanuit het Rijk, zoals de NOW, Tozo, compensatie huur sportverenigingen. Door de inkomensmaatregelen is het aantal faillissementen te overzien en ontstonden er nagenoeg (gelukkig) geen acute situaties.

De provincie heeft verschillende subsidies ter beschikking gesteld, zoals ondersteuningsmaatregelen voor ondernemers en organisaties, smart onderwijs en arbeidsmarkt, sociale initiatieven en steun gemeenten. Van deze laatste hebben wij als gemeente gebruik gemaakt.

Wat hebben we gedaan?

Onze dienstverlening hebben we draaiend gehouden, door volledig te gaan werken op afspraak, telefonisch goed bereikbaar te zijn en de website up-to-date te houden met informatie. Onze vitale processen (zoals paspoort uitgifte, basisadministratie, behandelen van aanvragen, leveren van hulp en ondersteuning) zijn doorgegaan. Daarnaast hebben we vrijwel direct weer onze andere werkzaamheden en beleidsontwikkelingen opgepakt, wat mogelijk werd door het versneld invoeren van Office 365. Zo konden we vanuit huis digitaal werken en werden overleggen en bijeenkomsten digitaal mogelijk. Er zijn bijvoorbeeld online bijeenkomsten geweest voor de visie op landschap, Hofskamp Oost III (Het Varssevelds Industriepark (VIP) en de sociale basis.

In de communicatie over het virus en de maatregelen focussen we op een persoonlijke benadering en de menselijke kant. Inhoudelijk volgen we de landelijke richtlijnen. De burgemeester heeft rechtstreeks gecommuniceerd met alle inwoners via brieven in het gemeentenuws, video's en live chats op facebook. Wethouders en medewerkers (van onder andere de teams economie, handhaving en vergunningen) hebben veelvuldig contact gehad met onze inwoners en ondernemers.

Nieuwe informatie (bijvoorbeeld vanuit rijk of de veiligheidsregio) delen we direct via onze communicatiekanalen o.a. via social media en de website.

We hebben uitvoering gegeven aan de landelijke regelingen, zoals de rijksregeling huurcompensatie sportverenigingen. Laborijn heeft zeer voortvarend en accuraat de Tozo regeling voor ondernemers uitgevoerd.

Zelf hebben we een aantal beleidsmaatregelen getroffen, waarbij we in onze overwegingen gekeken hebben naar wat wél kan. Zo hebben we de regels rond subsidieverstrekingen versoepeld, om te voorkomen dat subsidiepartijen hun recht op subsidie zouden verliezen. Evenementen die geraakt werden door de coronacrisis behielden hun eventensubsidie. Ook is besloten, naast de maatregelen van het Rijk, enkele lokale steunmaatregelen op te voeren om de sector 'welzijn, cultuur en sport' bij te staan in deze uitzonderlijke tijden. De maatregelen bestaan o.a. uit uitstel huur sportvelden en het zo snel als mogelijk uitbetalen van subsidies. Voor het betalen van de gemeentebelastingen hebben we drie maanden uitstel verleend. We hebben een noodfonds van € 100.000 ingesteld, voor inwoners (zoals bijvoorbeeld 1-pitters) in acute schrijnende situaties. Hier is tot dusver voor circa € 12.000 gebruik gemaakt. En we hebben steunmaatregelen beschikbaar gesteld voor maatschappelijke organisaties (verenigingen, stichtingen). Er is inmiddels ruim € 100.000 uitgekeerd. Om de continuïteit van de zorg te garanderen, zijn regionaal afspraken gemaakt en zijn de betalingen doorgedaan. We hebben u als raad geïnformeerd over deze beleidsmaatregelen. We zijn hiermee binnen de financiële kaders van de lopende begroting gebleven.

Vragen kregen we vooral van ondernemers uit de horeca, toerisme sector, evenementenbranch en detailhandel. We hebben dan ook extra ingezet op communicatie, het geven van informatie en het doorverwijzen van vragen naar het juiste loket. Ook vergunning en handhaving heeft hierbij nadrukkelijk een belangrijke rol gespeeld: wat kon nog wel, wat niet? Daarbij hebben we zelf ook actief contact onderhouden met ondernemers, om te horen waar de problemen zaten en waar we mogelijk konden meedenken met oplossingen.

Vanuit veiligheid werden bepaalde gebieden afgesloten - voor zolang als nodig gezien de maatregelen - om groepsvorming te voorkomen.

Maar wat we vooral zagen was saamhorigheid; samen de schouders eronder, elkaar helpen, zoeken naar oplossingen, omzien naar elkaar. Het 'naoberschap' in optima forma.

Fase 2: Overbruggingsfase (3 – 6 – 9 - 12 maanden)

Wat zien we in deze fase?

Op dit moment bevinden we ons in deze fase. En het duurt zolang er nog coronamaatregelen worden getroffen. We weten niet hoe lang deze fase duurt.

Zo hebben de horeca, toerisme en culturele instellingen in de zomer nog redelijk kunnen draaien. Het toerisme en horeca viel bijvoorbeeld positiever dan verwacht uit door de goede zomer. Met de nieuwe maatregelen krijgen de horeca en culturele instellingen opnieuw klappen te verwerken door de nu verplichte sluiting van 4 weken.

De culturele instellingen, zalencentra, discotheken, buurt- en dorpshuizen hebben het nog steeds heel zwaar. Ook voor de detailhandel blijft het zwaar, met name in de non-food (kleding etc) sector.

Het effect van de werkloosheid is nog altijd beperkt. Mede door de rijksmaatregelen is er nu nog genoeg werk. Maar we verwachten vanaf volgend jaar (na afbouw rijksregelingen) een stevige toename. Landelijk zijn er voorspellingen van een toename van circa 430.000 (in september) naar circa 700.000 werklozen in 2021. Tot dusver zijn er in onze gemeente zo'n 97 Tozo 2- aanvragen geweest.

In de afgelopen periode hebben wij gezien dat op hoofdlijnen de regels goed worden nageleefd. Door inwoners en ondernemers. Wel merken wij dat de maatregelen an sich en de regelmatige wijzingen van de maatregelen onduidelijk kunnen zijn voor onze inwoners/ondernemers/verenigingen en dat 'het goede gesprek' en communicatie een belangrijke taak van ons is en blijft.

De GGD houdt regelmatig een peiling onder de inwoners van de veiligheidsregio naar de impact van corona op het welzijn van de regionale bevolking. In maart, april, juni en september zijn vier peilingen gehouden. De resultaten zijn te vinden op de website van de ggd-nog: www.ggdnog.nl/over-de-ggd/panel-en-onderzoeksresultaten/resultaten-panelonderzoek-corona-nog. Enkele resultaten van de laatste peiling (september) zijn dat negen op de tien mensen proberen weer zo normaal mogelijk door te gaan met het gewone leven, dat men vooral sociale contacten mist en dat de saamhorigheid in de samenleving verder afneemt. De bezorgdheid neemt weer iets toe in vergelijking met de maanden ervoor en het draagvlak voor de maatregelen stijgt weer iets.

Wat doen we?

Er zijn uiteraard nog steeds werkzaamheden die verband houden met de coronacrisis, maar het gewone werk loopt ook door. Een aantal projecten is wel wat vertraagd, maar desondanks doorgezet.

Van een situatie waarin we volledig online werkten, zijn we in de zomerperiode weer wat vaker fysiek bij elkaar geweest voor belangrijke bijeenkomsten (bv raad- en collegevergaderingen, bijeenkomsten met externen (zoals aftrap Het VIP en inwonersbijeenkomsten). Dit alles uiteraard binnen de richtlijnen van het RIVM.

Door de verscherpte maatregelen, is dit onlangs grotendeels weer teruggedraaid en werken we vooral op de 'nieuwe' manier (online, vanuit huis, alleen fysiek als het noodzakelijk is).

In deze fase waren we in gesprek met partijen over het wel of niet doorgaan van evenementen zoals kermissen, carnaval, sinterklaasintochten. En ook hier zien we de onvoorspelbaarheid van het virus: waar bijvoorbeeld Terborg in eerste instantie nog een kermis kon houden (met inachtneming van alle regels), is dit toch afgeblazen na de verscherping. Onlangs is in goed overleg met de verenigingen besloten om alle carnavalsactiviteiten af te lasten. Dit vraagt om weerbaarheid van de verenigingen, ondernemers maar ook van ons als gemeente om energie te behouden en terug te veren.

We zijn en blijven zoveel mogelijk met de inwoners, ondernemers en organisaties in gesprek; om te zien hoe het gaat, wat er nodig is en hoe wij mee kunnen denken.

Zo kon het Centrumfeest Ulft en de Pittige Deerntjesmarkt toch op een veilige manier doorgaan. En denken we mee met de horeca door de periode voor buitenterrassen te verlengen, mocht de horeca (weer) open mogen.

Ook hebben de portefeuillehouders verschillende ondernemers bezocht. Met de bezoeken bieden zij een luisterend oor en kijken ze samen naar oplossingen. Bij de één gaat het beter dan bij de ander, maar allemaal proberen ze het beste van de 1,5 meter economie te maken. Ze zoeken met veel creativiteit naar oplossingen. Soms lukt dat, maar soms helaas ook niet.

De belangrijkste boodschap van alle ondernemers is simpel: er kan veel en we hebben voorzorgsmaatregelen getroffen. Koop en geniet lokaal! Als gemeente hebben we de winkeliersverenigingen ook ruimte geboden in ons gemeentenuws met inmiddels 2 artikelen om gezamenlijk deze boodschap (Koop lokaal) uit te dragen.

Dienstverlening

Op de website is een apart coronaloket geopend, waarin de belangrijkste informatie staat en inwoners vragen kunnen stellen. Hier kan ook bijvoorbeeld een aanvraag worden gedaan voor de steunmaatregelen maatschappelijke organisaties.

In het gemeentehuis zijn looproutes aangebracht, minder werkplekken beschikbaar en vergaderruimtes ingericht volgens de richtlijnen. Onlangs hebben we de richtlijnen voor het gebruik van mondkapjes in de publieke ruimtes aangepast. Er was al ingepland om de werkplekken opnieuw in te richten en bureaus en meubilair te vervangen. De werkplekken zijn nu ingericht met inachtneming van de 1,5 meter. We willen dat collega's nu alleen op kantoor samen komen voor noodzakelijke ontmoeting, samenwerken en de meer creatieve processen (en dat alles met de 1,5 metersamenleving voor ogen). Voor dit soort bijeenkomsten maken we (waar mogelijk) ook gebruik van andere locaties binnen de gemeente, om op die manier ook onze ondernemers te steunen.

Handhaving

We zijn alert voor wat betreft de handhaving en blijven inwoners via onze communicatiekanalen erop wijzen om de basisregels en maatregelen na te leven. Binnen de VNOG is eind augustus afgesproken is dat zowel politie als BOA's bij overtredingen eerst waarschuwen, bij herhaling volgt beboeting door de BOA's; bij excessen kan beroep gedaan op de politie. In Oude IJsselstreek zijn het afgelopen half jaar verschillende waarschuwingen gegeven. Er zijn tot dusver geen boetes opgelegd. In de nieuwe noodverordening van 14 oktober is sprake van striktere handhaving. Er zal nu sneller beboet worden dan voorheen of een aanvullende maatregel worden opgelegd. Als bijvoorbeeld in een winkel de maatregelen niet worden nageleefd, kan tijdelijke sluiting volgen.

Regionaal en lokaal maatwerk

Er worden inmiddels meer bevoegdheden neergelegd bij de veiligheidsregio's en lokale overheden. Uitgangspunt is sinds augustus: regionaal en lokaal maatwerk. De basis is dat we lokaal en regionaal maatregelen treffen gericht op de situatie ter plekke om het virus onder controle te houden. In deze aanpak hebben burgemeesters en voorzitters van de veiligheidsregio's een cruciale rol.

Voorbeelden: Centrumfeest Ulft en SC Silvolde

De gemeente had goed overleg met de organisatie van het Centrumfeest Ulft. Ze had een coronaplan ingediend en voldoende maatregelen getroffen. De plannen hebben we ook voorgelegd aan politie en brandweer. De GGD zag geen redenen om het centrumfeest niet door te laten gaan, omdat ze de omgeving van de uitbraak in Silvolde redelijk snel in beeld hadden door het bron- en contactonderzoek. Gelet op de getroffen maatregelen van de organisatie, het advies van de GGD en het uitgangspunt dat we zoveel mogelijk willen maken, hebben we het centrumfeest niet afgelast.

Na de corona-uitbraak bij SC Silvolde, heeft de burgemeester, in overleg met het bestuur van SC Silvolde, besloten tot het sluiten van het sportpark van SC Silvolde.

We willen als college blijven denken vanuit de bedoeling en juist nu kansen benutten en zien dat we zo sterk mogelijk uit deze crisis komen. We pakken dan ook door. Bijvoorbeeld met het impulsprogramma Wonen en Economie en de ontwikkelingen rondom de IJsselzone.

We halen investeringen vooruit. En we hebben voor de zomer steunmaatregelen ingesteld voor maatschappelijke organisaties die het tijdelijk, vanwege de effecten van de coronacrisis niet redden.

We doen wat we geloven wat moet gebeuren en als dat nodig is zetten we daarvoor een stap verder. Om dingen echt anders te doen en in verbinding samen op te trekken. De visies en lijnen die we de afgelopen jaren hebben ingezet, laten zien dat we steeds beter bezig zijn met de verandering. Een verandering, die aansluit en past, ook bij het aanpakken van de coronacrisis.

We zien ook dat er door deze tweede golf, en gedeeltelijke lockdown, opnieuw schrijnende situaties kunnen ontstaan. Daar zijn we niet blind voor en zijn we op voorbereid. We informeren onze partners zoals schuldhulpmaatjes en Buurtzorg Jong over het noodfonds voor schrijnende situaties, dat nog steeds ingezet kan worden. En communiceren actief over de steunmaatregelen voor maatschappelijke organisaties.

Fase 3: Herstelfase

Hoe deze fase eruit gaat zien, weet niemand. We zitten nog midden in de overbruggingsfase, met daarin ook een op- en neergaande lijn. Hoe groot en diep de gevolgen van de crisis uitpakken, is nog onbekend. We zien dat op de brede welvaart de eerste haarscheurtjes zichtbaar worden. Met name de dimensies subjectief welzijn (geluk), huisvesting en sociale contacten zijn verslechterd ten opzichte van een jaar geleden. Dit zijn belangrijke signalen.

We geloven erin, dat we door de lijn die we dit jaar hebben ingezet en het anticyclisch begroten, ons zo goed mogelijk wapenen tegen de gevolgen van de coronacrisis. En dat we, door integraal afwegingen te maken, vanuit alle dimensies van de brede welvaart, onze beslissingen zo goed mogelijk maken.

Coronacrisis: Eerste haarscheurtjes in brede welvaart worden zichtbaar

Percentage van de respondenten dat een verslechtering of een verbetering van hun welvaart ervaart

